

BELÂLARA SABRETMENİN KARŞILIĞI*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!

Bakara Sûresi'nin 155. ayet-i kerimesine geldik. 156. ve 157. ayet-i kerimeler de bu konu ile ilgili. Bugünkü sohbetimi, bu ayet-i kerimeler üzerinde sürdürmek istiyorum.

a. Allah Kullarını İmtihan Eder

Daha önce şehidler hakkında, geçen hafta, “Allah yolunda canlarını vermiş o kimselere ölülerdir demeyin; onlar diridirler, fakat siz anlayamıyorsunuz.” mânâsındaki ayet-i kerimelerden sonra, Cenâb-ı Hak Teâlâ Hazretleri 155. ayet-i kerimede buyuruyor ki:

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ

وَنَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ

وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِيرِ الصَّابِرِينَ

(البقرة: ١٥٥)

(*Ve leneblüvenneküm bi-şey'in mine'l-havfi ve'l-cûi ve naksin mine'l-emvâli ve'l-enfüsi ve's-semerât, ve beşşiri's-sâbirîn.*) (Bakara, 2/155)

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ

وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

(البقرة: ١٥٦)

(*Ellezîne izâ esâbethüm musîbetün kâlû innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciùn.*) (Bakara, 2/156)

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ

وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

(البقرة: ١٥٧)

(*Ülâike aleyhim salevâtün min rabbihim ve rahmetün ve ülâike hümü'l-mühtedûn.*) (Bakara, 2/157) *Sadaka'llâhu'l-azîm.*

Buyuruyor ki Cenâb-ı Hak Teâlâ:

(*Ve leneblüvenneküm*) “Biz sizi muhakkak imtihan ederiz.” *Neblüve*; imtihan etmek, sınamak, denemek mânâsına. Sonunda nûn-u te'kid-i sakîle gelmiş. Bir fiilin sonuna nûn-u te'kid-i sakîle gelince, o fiilin muhakkak ve muhakkak olacağını bildiriyor. Başındaki (*le*) de, mukadder olan bir yeminin cevabı olduğundan dolayıdır. “Yemin olsun ki, muhakkak ki sizi imtihan edeceğiz, ederiz, ediyoruz.”

Bu muzârî sîgası, Türkçe'deki geniş zamana da tekâbü'l eder, şimdiki zamana da tekâbü'l eder, gelecek zamana da tekâbü'l eder. Arapça'da Türkçe'deki gibi zamanların incelikleri,

teferruatları için ayrıca sîgalar yoktur. Yâni, “Sizi imtihan ediyoruz. / Sizi her zaman imtihan ederiz. / Sizi ileride imtihan da edeceğiz.” mânâsına da gelebilir aynı kelime.

Tabii, Cenâb-ı Hakk’ın adetullâhıdır. Dünya hayatı insanlar için imtihan olduğundan, tabii imtihanda da sınamak olacak, denemek olacak. Elbette, muhakkak ve muhakkak, insanlar ihlâslarının durumu belli olsun, açığa çıksın diye, çeşitli olaylar ile karşı karşıya getirilerek; çeşitli musîbetlere, belâlara, fitnelere, durumlara mâruz bırakılarak, elbette denenecekler.

(*Bi-şey’in mine’l-havfi ve’l-cûi ve naksin mine’l-emvâli ve’l- enfüsi ve’s-semerât*)
“Korkudan bir şey ile...” Yâni tamâmen korku ile değil, korkudan açlıktan, malların, canların zayıtından, eksilmesinden, meyvaların eksilmesinden bir şeyle, bir takım olaylarla sizi muhakkak ve mutlaka imtihan ederiz. Bizim adet-i ilâhiyyemiz böyledir, şanımız böyledir. İmtihan ediyoruz. Halen o anda da muhakkak, bu durumlara mâruz nice insan vardır. İmtihan edeceğiz, ileride de bu böyle olacak. Çünkü sâlihlerle sâlih olmayanların anlaşılması lâzım! İleride gelecek Muhammed Sûresi’nde:

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنكُمْ

وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَ أَخْبَارَكُمْ

(*Ve leneblüvenneküm hattâ na'leme'l-mücâhidîne minküm ve's- sâbirîne ve neblüve ahbâraküm.*) “Biz sizi imtihan ederiz; tâ ki kimler Allah yolunda mücahidlerdir, cihad edicilerdir, sabredicilerdir bilelim, bilinsin diye; ve sizin ruh durumunuzun, iman durumunuzun haberi, halleri belli olsun diye.” (Muhammed, 47/31) buyruluyor.

Şimdi imtihan, nelerle imtihan?.. (*Bi-şey'in mine'l-havfi*) “Korkudan bir miktar bir şeyle...” *Bi-şey'in*, az bir şeyle; yâni tamâmen değil, hayat her zaman öyle geçmiyor. Zaman zaman, azıcık bir şeyle... “Korkuyla, açlıkla, meyvaların, canların, malların zayiata uğramasıyla sizi muhakkak imtihan ederiz, edeceğiz. Bu böyledir.”

Bazan imtihan sevinçli bir olayla karşılaştırıp, şükrünü ölçmek tarzında olur; bazan üzüntü, gam, keder, elem verici, acı çektirici bir şey ile karşılaştırıp, sabrını ölçmekle olur.

Bu neler olabilir, imtihan olan şeyler nasıl olabilir?.. Şöyle bildiriliyor. İbn-i Abbas RA buyurmuş ki:

(*Havfü'l-adüv*) Düşman çıkıp gelebilir. İşte Kureyşliler kaç sefer hücum ettiler, bazı müslümanları şehid ettiler. Etrafta olanlar dâimâ mevcut oluyor. Zamanımızda da öyledir. Düşman korkusu olabilir bu; veyahut, başıma ileride hoşlanılmayan bir şey gelir diye insanın endişesi olabilir. Çünkü herkes bir yarın endişesi taşır. “Acaba yarın ne olacak?..

Acaba şöyle yapsam, şöyle olur mu, başıma şöyle bir hal gelir mi?” diye. Cenâb-ı Hak insanları dümdüz, hep böyle selâmette, huzurlu, müreffeh yaşatmaz. Bazan böyle korkulu şeylerle imtihan eder.

Başka neyle imtihan eder?.. (Ve'l-cûi) Cû', açlık demek. Açlık nasıl olur?.. Kıtlık olur; rızkı, kazancı, o günkü nevâlesi olmaz, aç kalır. (Ve naksin mine'l-emvâl) Mallardan bazılarının zâyi olması, eksilmesi. Bu nasıl olur?.. Helâk olur, Karadeniz'de gemisi batar, tarlada harmanı yanar, dolu yağıp mahsulü zarara uğratar...

(Ve'l-enfüsi) Canlardan eksiklik nasıl olur?.. İnsanın yakını ölür, veyahut katlolunur, şehid olur. “Eyvah, falanca kabileden, filânca şehirden şu kadar insan şehid oldu... Çanakkale Harbinde şu kadar insan şehid oldu, İstiklâl Harbinde bu kadar şehid oldu, Balkan Harbinde şu kadar şehid oldu...” diye tarih kitaplarında okuyoruz.

Tarih boyunca, sadece bizim şu söylediğimiz zamanlara ait değil... Şimdi de işte Çeçenler, işte geçtiğimiz yıllarda Bosna'daki durum, işte daha başka yerlerde olan savaşlar... Candan eksiklik de böyle olur.

(Ve's-semerât) Meyvalarda da, bazan mahsûl vermezağaç. Zeytinağacı meselâ, bakıyorsunuz bir sene bol mahsûl oluyor, bir sene bakıyorsunuz hiç mahsûl olmuyor ağaçta... Ama ben bizim zeytin toplayışımıza çok hayret ediyorum.

Zeytin ağacına sopalarla vura vura düşürüyorlar zeytinleri. İnce, küçük filiz dalların hepsi yerlere düşüyor. Ağaç kendisini bir senede toparlayamıyor, bir sene mahsul vermiyor, ikinci senede veriyor.

Ama hurmada ve sâirede de olurmuş, Peygamber Efendimiz'in zamanında da görülmeyen bir şey değil. Müfessirler bildiriyor ki, bazan bir hurma ağacında bir tane hurma olurmuş. Halbuki hurma kocaman bir salkımdır, kilolarla tutar. Tam verdiği zaman çok bol olur ama, bazan böyle eksiklik oluyor.

Bunların hepsi imtihandır. Buğday ekersen, tarladan doğru düzgün bir mahsûl alınmaz. Mısır ekersen, koçan vermez. Elma vs. dökülür, kirazlar olmaz. Ters, soğuk veya kavurucu bir rüzgâr eser, çiçekken tahrib olur, ağaçlarda meyva olmaz, o sene olmayıverir. Bunların hepsi imtihan tabii... Çiftçinin, işçinin, her insanın çeşit çeşit imtihanı...

İmam Şâfiî'den rivayet edilmiş bir yorum var, misallendirme olsun diye, Rahmetu'llâhi Aleyh'in sözünü de böylece kaydetmiş olalım! Allah-u Teâlâ Hazretleri bizleri korkudan, açlıktan bir şeylerle imtihan ediyor; bunlar neler olabilir diye onun zikrettiği şeyler:

بِشَيْءٍ مِنَ الْخَوْفِ خَوْفُ اللَّهِ تَعَالَى وَالْجُوعِ
صِيَامُ شَهْرِ رَمَضَانَ وَنَقْصٍ مِنَ الْأَمْوَالِ الزَّكَاةُ
وَالْأَنْفُسِ الْأَمْرَاضُ وَالشَّمَرَاتِ الْأَوْلَادُ

(*Bi-şey'in mine'l-havfi*) Korkuyla imtihan ediyor, korkulu bir şeyle karşılaştırarak imtihan ediyor; bu nedir?.. (*Havfu'llâhi teâlâ*) Bakalım kulum Allah'tan korkan, günahlardan sakınan bir kul mu?.. Böyle bir imtihan.

(*Ve'l-cûi*) Açlıkla imtihan; o ne demek?.. (*Sıyâmü şehri ramadân*) Ramazan ayında aç duruyor, bu da bir imtihan.

(*Ve naksin mine'l-embâl*) Mallardan bazı eksiltmeler, zayıt; o nedir?.. (*Ez-zekât*) Sadaka veriliyor, zekât veriliyor, kasadaki, kesedeki, anbardaki varlıktan veriliyor, mal azalıyor. Zekâta delâlet ediyor.

(*Ve'l-enfüsi*) Canlardan noksanlık. (*El-emrâd*) İnsanlar hasta oluyor, vefat ediyor.

(*Ve's-semerât*) Mahsullerden zayıt. (*El-evlâd*) Bu da mevcut evlatların ölümü demiş.

Tabii bu kelimeler, bu anlamları da kapsadığı için, bunlar da misallendirme oluyor. Bu söylenenler de imtihandır. Yâni İslâm'ın emirleri, Allah'tan korkmak, mehâfetu'llah, oruç, zekât, sadaka, çoluk çocuğunun vefat etmesi... Çünkü Arapça'da bir söz vardır:¹

الْوَلَدُ ثَمَرَةُ الْقَلْبِ

(*El-veledü semeretü'l-kalb*) “Çocuk kişinin gönlünün, kalbinin meyvâsıdır; canıdır, canından bir parçadır.”

¹ İbn-i Adiy, *el-Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.361; *Mecmau'z-Zevâid*, c.VIII, s.283; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.625, no:45415; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Mecmau'z-Zevâid, c.VIII, s.284, no:13478; *Kenzü'l-Ummâl*, c.XVI, s.292, no:44486; Ebû Saîd el-Hudrî RA'dan.

Böyle isimlendirilmiş, hadis-i şerifte de böyle geçiyor. Buradaki *semerât* da, işte insanın gönlünün meyvası olan evlâtlar... Onların eksikliği de, evlâtların ölmesi.

Eskiden tabii, bir hayli çocuk ölümü olurdu. Çünkü doğum mühim bir olay, çocuğun büyütülmesi de çok zor bir iş. [O zaman salgın hastalıklar var, beslenme yetersizlikleri var.] O zor şartlar altında, kaç tane çocuğu vefat ederdi insanların...

b. Çocuğunun Vefatına Sabreden Kimse

Bu hususta, evlâdın gönlün meyvesi olmasına misâl olarak bir hadis-i şerif zikrederim. Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan rivayet edilmiş. Bu nakledilen hadis-i şerifte buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:²

إِذَا مَاتَ وَلَدُ الْعَبْدِ قَالَ اللَّهُ لِمَلَائِكَتِهِ

أَقْبَضْتُمْ وَلَدَ عَبْدِي قَالُوا نَعَمْ قَالَ

أَقْبَضْتُمْ ثَمَرَةَ فُؤَادِهِ قَالُوا نَعَمْ قَالَ مَاذَا

قَالَ عَبْدِي قَالُوا حَمْدَكَ وَاسْتَرْجَعَ قَالَ

ابْنُوا لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ

(حم. ت. حب. عن أبي موسى)

(*İzâ mâte veledü'l-abdi*) “Kulun çocuğu vefat edince, (*kàle'llàhu teâlâ li-melâiketihî*) Allah-u Teâlâ Hazretleri meleklerine buyurur ki: (*E kabadtüm veled e abdî?*) “Ey meleklerim, siz benim kulumun yavrusunun mu ruhunu kabzettiniz, yavrusunu mu elinden aldınız?”

(*Kâlû: Neam.*) “Evet yâ Rabbi!” derler.

(*Kàle: E kabadtüm semerete fuâdihî?*) “Kalbinin, gönlünün semeresini mi kopardınız?”

(*Kâlû: Neam.*) “Evet yâ Rabbi!” derler.

Tabii, melekler bunu kendi bildiklerine yapıyor değil. Ölüm ve hayat mukadderâtın cilvesi, Cenâb-ı Hakk'ın emri. Cenâb-ı Hakk'ın emrini tutuyorlar, ama Cenâb-ı Hak soruyor, onlar da cevap veriyorlar.

(*Kàle: Femâ zâ kàle?*) “Siz böyle yapınca, kul ne dedi? Çocuğu vefat edince, bakalım babası ne diyor?”

(*Kâlû: Hamideke ve'stercia*) “Sana yine hamd ü senâ etti. Hamd Allah'ındır, hüküm Allah'ındır diye, senin azametini, şanını ifade eden sözler sarf etti. Yâni, ileri geri kötü şeyler söylemedi ve istircâ eyledi.”

² Tirmizî, *Sünen*, c.III, s.341, *Cenâiz*, no:1021; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.415, no:19740; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.VII, s.210, no:2948; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VII, s.119, no: 9700; Abd ibn-i Humeyd, *Müsned*, c.I, s.194, no:551; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, s.27, no:108; Ebû Mûsâ el-Eş'arî RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.6552.

Bunun ne olduğunu, biraz sonra ayet-i kerimede göreceğiz. “Yâni, ‘Biz Allah’ın kullarıyız, hüküm onundur, neylerse eyler. Biz onun mülkü olduğumuza göre, elbette böyle olacak. Nasıl olsa biz ona döneceğiz. Zaten bir zaman gelecek, her yaşayan ölecek, ahirette de onun huzuruna varacağız, ona kavuşacağız. İyi insanlar mükâfâtı alacak.’ mânâsına gelen bir söz söyledi, hamd ü senâ etti.”

Yâni sabırlı davranmış, edebini muhafaza etmiş. Öyle dediğini melekler Cenâb-ı Hak’a bildirince; Cenâb-ı Hak zaten biliyor ama, böyle mükâmele, sorma ve cevapların böyle söylenmesi suretiyle, dinleyenlerin hatırında olay daha iyi kalacağından, konunun iyice anlaşılması için, SAS Efendimiz, Allah-u Teâlâ’nın böyle buyurduğunu ve meleklerin böyle cevap verdiğini naklediyor.

(Kâle: Übnû lehû beyten fi’l-cenneh) “Ey meleklerim! Böyle sabredip de, benim hükmüme rıza gösteren bu kulum için cennette bir beyt, bir ev, bir köşk inşâ edin! *(Ve semmûhü beyte’l-hamd)* Hamd dolayısıyla kazanılmış ev, hamd evi, hamd sarayı ismini verin!” diye, Peygamber Efendimiz, Allah’ın öyle diyen kulunu sevip mükâfatlandırdığını, hadis-i şerifte bildiriyor.

İnsanlar böyle korkuyla, açlıkla, meyvaların, canların, malların zayıyatıyla imtihan olunacak, muhakkak imtihan olacaklar. Sonuçta ne olacak?.. Sonuçta tabii, Cenâb-ı Hak sabredenlere çok büyük ecirler verecek.
Bi’smi’llâhi’r-rahmâni’r-rahîm:

إِنَّمَا يُوفَى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

(الزمر: ١٠)

(*Innemâ yüveffe's-sàbirûne ecrâhüm bi-gayri hisâb*) “Sabredenlere ancak mükâfat hadsiz hesapsız veriliyor.” (Zümer, 39/10) Ötekilere bir hesap dairesinde, bir rakamla, yetmiş misli, yedi yüz misli ama, sabredenlere bi-gayri hisâb veriliyor.

Tabii sabretmeyip de imtihanı kaybedenler de, edepsizliklerinin, sabırsızlıklarının, başarısızlıklarının cinsine göre muameleye uğrayacaklar. Ama sabredenler kazanacak. Onun için, ayet-i kerimede buyruluyor ki: (*Ve beşşiri's-sàbirîn*) “Sabredenleri müjdele!”

Âdetu'llah böyledir. Allah'ın âdeti böyledir. Cenâb-ı Hak mü'min kullarını ve bütün insanları çeşitli şekillerle imtihan eder. Sabredenlere çok büyük mükâfatlar olduğundan, (*ve beşşiri's-sàbirîn*) sabredenleri müjdele diye, Allah- u Teâlâ Hazretleri emrediyor.

c. Musîbet Karşısında İstircâ Edilmesi

Ondan sonraki 156. ayet-i kerime, bu sabredenlerin nasıl kimseler olduğunu belirtiyor:

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ

وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

(البقرة: ١٥٦)

(*Ellezîne*) “O sabredenler öyle kimseler ki, (*izâ esâbethüm müsîbetün*) onlara böyle elem veren, üzen bir hâdise başlarına geldiği zaman, bir musibet kendilerine isâbet ettiği zaman, o sabredenler ne derler?” (*Kâlû innâ li’llâhi ve innâ ileyhi râciùn*) İşte deminki hadis-i şerifte geçen söz. Ne derler?.. *Kâlû*, dediler demek ama, bu Arapça’nın özelliğindedir, kesin vukûu böyle olacak şeyler mazi sigasıyla anlatılır.

“Derler ki: (*Innâ li’llâhi ve innâ ileyhi râciùn*) O sabredenler bu sözü söylerler.” Bu ne demek? (*Innâ*) “Hiç şüphe yok ki bizler, biz Allah’ın kulları, (*li’llâh*) Allah’ınız, Allah’ın kullarıyız; Allah’ın mülküyüz, malıyız, Allah’ın yaratığıyız. Bizi Allah yarattı, bize hayatı Allah verdi. Bize görme, işitme, konuşma, akıl, fikir, güç, kuvvet, el, ayak bütün nimetleri Cenâb-ı Hak verdi. Hayatı sürdürmemiz onun lütfuyla, takdiriyle, nimetleri sayesinde. Her şeyimiz onun...”

(*Innâ li’llâh*) Biz Allah’ın kullarıyız, kölesiyiz. İnsan kölesi olunca ne yapar? Kölesine, “Otur! Kalk! Git su getir! Git meyvaları topla! Git şunu yıka! Git sobayı yak! Git içeriyi temizle!..” gibi her şeyi söyleyebilir. Çünkü onun emrinde... Biz de Allah’ın kullarıyız, elbette biz Allah’ınız.

Osmanlı dînî edebiyatında güzel bir şiirin bir iki beytini hatırlatıyor bana bu ayet-i kerime. Şair [Nâbî] diyor ki:

Vücûd cûd-u ilâhî, hayât bahş-ı kerîm³

Bizim varlığımız, Allah'ın cûd ü kereminin bir eseri. Hayat, şu yaşam dediğimiz olay da bahş-ı kadîm, Cenâb-ı Hakk'ın ezelden lütfettiği bir ikram... Her şeyimiz onun yâni. Her şeyimiz Allah tarafından bize verilmiş, biz de Allah tarafından yaratılmışız. Elbette neylerse eyler.

لَا يُسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ

(الأنبياء : ٢٢)

(*Lâ yüs'elü ammâ yef'alü*) “Yaptığından kimse kalkıp da soru sorabilecek durumda değildir.” (Enbiyâ, 21/23) Neyi dilerse onu yapar, neye hükmederse kendisi hükmeder. Hüküm onundur, mülk onundur.

Kullara düşen nedir? Allah'ın hükmünü kabul etmek, takdirine rıza göstermektir. Sabreden kullar ne diyorlar?.. Allah'ın takdirine rıza gösterip, “Biz zaten Allah'ın kullarıyız! Elbette nasıl isterse, ne takdir ederse onu yapar.” derler.

İbrâhim Hakkı Erzurûmî (Rh.A), ne güzel söylemiş:

*Mevlâ görelim neyler,
Neylerse güzel eyler.*

³ *Kıtanın tamamı:*

*Vücûd cud-i ilâhi, hayat bahş-i kerîm;
Nefes atıyye-i rahmet, kelam fazl-ı kadîm;
Beden bina-yı Hüdâ, ruh nefha-i tekrîm;
Kuva vedia-i kudret, havas vaz-i hakîm;
Bu kârhânede bilsem neyim, benim nem var?*

Yaptığı her şeyde güzelliğini sezebilmek, büyük bir irfan derecesi... Mukadderâtın her cilvesinin bir başka yönden, bir başka türlü güzel olduğunu ârifler anlar

Sonra bu sabırlılar ne derler? “Biz Allah’ın mülküyüz. Kullarıyız elbette nasıl isterse öyle yapacak. (*Ve innâ ileyhi râciûn.*) Hiç şüphe yok ki biz ona rücû edicileriz, yâni rucû edeceğiz.”

Ne demek?.. İmam Fahreddîn-i Râzî büyük müfessir, *Tefsîr-i Kebîr*’in sahibi; diyor ki: “Bu ahireti anlatıyor. Yâni, ahiretin var olduğunun ifadesi bu. Biz Allah’ın kullarıyız, ona rücû edeceğiz; yâni ahiret hayatı var.”

Ahiret hayatı var ne demek?.. Ahiret hayatı var demek, insan yok olmuyor demek, insan Cenâb-ı Hakk’a kavuşacak demek. Çok büyük bir müjde...

(*Ve beşşiri’l-mü’minin*) “Ne mutlu; mü’min olarak, Cenâb-ı Hakk’a böyle sevdiği kul olarak kavuşmak ne kadar güzel bir şey!” Ve ahirette, dünya imtihanını başaranlara cennât-i âliyât var, nice nice cennetler var! Cennette köşkler ve gözlerin görmediği, kulakların işitmediği, kimsenin hayal bile edemediği, tasavvur bile etmekten çok daha yüce, çok daha fazla nimetler var. Biz ona döneceğiz tabii.

Orada mü’min için elem yok, ebedi saadet var, saadet-i ebediyye var. Dünyadaki sıkıntılar imtihandır. Ona döneceğiz, orada rahat edeceğiz. Sabrettiğimiz için, orada Cenâb-ı Hak mükâfatlandırarak.

Burada bu söz, çok güzel bir söz:

إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

(البقرة: ١٥٦)

(*Innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn*) “Biz Allah’ın kullarıyız, Allah’ın mülküyüz, Allah’ın; biz ona döneceğiz.” (Bakara, 2/156) Çok derin anlamlar taşıyan, çok güzel bir söz. Kadere rıza ve teslim olmak var. Allah’ın hükmüne itiraz etmemek, edebini muhafaza etmek var. Olayları sabırla karşılamak ve sarsılmamak var.

Sarsılmamak deyince, rahmetli Hacı Bayram imamı Zekâi Hocamız⁴ aklıma geldi. “Zekâi Lâ yetezelzel” derdi. Soyadı Sarsılmaz’dı; *Lâ yetezelzel*, sarsılmaz demek. Zekâi Hocamız gibi, Allah bütün geçmişlerimize rahmet eylesin...

Mü’min sarsılmaz olayların karşısında... Bilir ki Allah’tan geliyor, bilir ki imtihandır. Bilir ki, sabrederse mükâfatı vardır. Bilir ki, ahirette elem keder yoktur, hepsi bu dünya hayatında... Dünya hayatında böyle olacak olduktan sonra, insan bunu tabii karşılar.

Hastaneye giden bir insan, doktora, “İğne yapma!” der mi?.. Biliyor ki, hastanede iğne olacak. “Verilen ilacı içmeyeyim!” der mi?.. Biliyor ki, hastalığının geçmesi için, acı da olsa ilacı içecek. “Ameliyat etmeyin beni!” der mi? Demez, çünkü iyi olmak için, razı olarak gider hastaneye.

İşte o sabredenler ki, kendilerine bir musibet isabet ettiği zaman, “Biz Allah’ın kullarıyız, olabilir. Bunlar dünya hayatının cilvesidir, kaderin cilvesidir, Rabbimizin takdiridir. Biz ona döneceğiz. Ahiret var, ahirette mükâfat var; elem keder yok. Ahiret hayatı olması büyük müjde.

⁴ Hafız Zekai Sarsılmaz (1897-1977) Konya Aziziye Camii müezzini, Ankara Hacı Bayram camii başımanı, hafız ve mevlidhan.

1897’de Konya doğdu. Babası Mustafa Efendi’dir. İlk tahsilini Akif Paşa İlkokulu’nda Aladağlı Tefik Efendi’den yaptı. Hafızlığını Aziziye Camii imamı Ahmet Efendi’den tamamladı.

1909’da Konya’da açılan İslah-ı Medaris’e girdi. Burada Zeynel Abidin Efendi, Rifat Efendi, Ahmet Ziya Efendi, Hasan Kudsi Efendi ve Ali Kudsi Efendi’den okudu. Konya İslah-ı Medaris’in Mescidi’nde görev olarak üç yıl burada müezzinlik yaptı. İslah-ı Medaris 1917’de kapanınca, Konya Dârü’l-Hilafe Medresesi’ne girerek buradan mezun oldu. Milli Mücadele yıllarında askerliğini Antalya’da Çavuş olarak yaptı.

1922’de Aziziye Camii’ne müezzin oldu. 10 yıl Aziziye Camii’nde imamlık görevini sürdürdü. Ramazanlarda, bayram günlerinin seher vakitlerinde okuduğu naat, ilahi, salâ ve ezanla tek başına Konya halkını vecd ve istiğraka boğardı. Coşkun mizacı, bıkmak, usanmak bilmeyen okuma aşkı ve yeteneği kendisini herkese sevdirmişti.

Türkçe ezan zorunlu kılınca, 1932 yılının sonlarında Kıbrıs’a giderek orada üç yıl kaldı. Çeşitli camilerde müezzinlik ve imam vekilliği görevlerini yürüttü. 1935 yılında buradan ayrılarak Suudî Arabistan’a gitti. Medine-i Münevvere’de Ulum-ı Şer’iyye ve Kur’ân-ı Kerim öğretmenliği yaptı. 1955 yılında Türkiye’ye dönen Zekâi Efendi, Ankara Hacı Bayram Camii İmamlığı’na getirildi. 1973 yılına kadar bu görevde kaldı ve buradan emekli oldu. 9 Eylül 1977 günü Ankara’da vefat etti. Karşıyaka Mezarlığında medfundur.

Bu söz çok mühim sözdür, işte buna *istircâ* deniliyor. Musibetin karşısında, “*Innâ li'llâh, ve innâ ileyhi râciùn*” demek. Arapça’da buna *istircâ* derler, *râciun* kelimesiyle ilgili olarak isimlendirilmiş. Burada *istircâ*, Cenâb-ı Hakk’a dönmeyi ifade ediyor. Döneceğini düşünüyor, sabrediyor; cenneti düşünüyor, sabrediyor; mükâfâtı düşünüyor, sabrediyor. Cenâb-ı Hakk’ın kullarını imtihana hakkı olduğunu, bunun ülûhiyyetinin şânı olduğunu biliyor; olgun karşılıyor.

d. Ümm-ü Seleme RA’nın Duası

Bununla ilgili, çok çok sevaplı olduğuna dair hadis-i şerifler var. Onlardan bir tanesini anlatmak istiyorum. Diyor ki, Ümm-ü Seleme Validemiz RA:⁵

أَتَانِي أَبُو سَلَمَةَ يَوْمًا مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى

اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فَقَالَ لَقَدْ سَمِعْتُ مِنْ رَسُولِ

اللَّهُ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ قَوْلًا سُرِرْتُ بِهِ

قَالَ لَا يُصِيبُ أَحَدًا مِنَ الْمُسْلِمِينَ مُصِيبَةٌ

فَيَسْتَرْجِعُ عِنْدَ مُصِيبَتِهِ ثُمَّ يَقُولُ اللَّهُمَّ

أَجِرْنِي فِي مُصِيبَتِي وَاخْلُفْ لِي خَيْرًا

مِنْهَا إِلَّا فَعَلَ ذَلِكَ بِهِ

(*Etânî ebû selemete yevmen*) Kocası Ebû Seleme bir gün Ümm- ü Seleme'nin yanına gelmiş. *Ebû Seleme* ne demek?.. Seleme'nin babası demek. *Ümm-ü Seleme* ne demek? Seleme'nin annesi demek. Yâni, bunların karı koca olduğu bu künyelerinden belli. Tabii asıl adı vardır ama, böyle *ebû*'lu, *üm*'lü lakaplar asil kimselere söylenir. İsim söylenmez; falancanın babası, filancanın annesi diye söylenir.

Peygamber Efendimiz'in de adı Muhammed olduğu halde, *Ebü'l-Kàsım* denildiği gibi. Meselâ, yahudiler geldiği zaman, “Yâ Ebe'l-Kàsım!” diye hitab ederlerdi. İsmi söylemek nezâkete uymuyor, künyesiyle konuşuyor Araplar.

Ebû Seleme gelmiş. (*Min indi rasûli'llâh*) Rasûlüllah'ın yanından gelmiş. Demek ki mescide gitti, namaz kıldı, Rasûlüllah'ın sohbetini dinledi, geldi. (*Fekâle*) Demiş ki hanımına, bu Ümm-ü Seleme'ye: (*Lekad semi'tü min rasûli'llâh kavlen sürirtü bihî*) “Rasûlüllah SAS'den bugün bir söz duydum ki, ondan sevindim.

⁵ Müslim, *Sahîh*, c.II, s.631, *Cenâiz*, no:918; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.27, no:16388; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Yahyâ), c.I, s.236, no:560; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.195, no:2734; Tayâlisî, *Müsned*, c.II, s.686, no:1446; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXIII, s.246, no:437; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.XII, s.334, no:6907; Abdü'r-Rezzak, *Musannef*, c.III, s.564, no:6701; Beyhakî, *Şuabü'l- İman*, c.VII, s.118, no:9697; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.131, no:13530; Tahâvî, *Müşkilü'l-Âsâr*, c.IX, s.101, no:1589; Hz. Ümm-ü Seleme RA'dan.

Yâni beni çok sevince gark eden bir söz duydum. Buyurdu ki Peygamber Efendimiz...” Peygamber Efendimiz’in hadisini hanımına anlatıyor:

(*Lâ yusîbü ehaden mine’l-müslimîne musîbetün*) Müslümanlardan birisine bir musibet isabet eder de, (*feyesterciu inde musîbetihî*) o da musîbetle karşılaşınca istircâ ederse, yâni “*Innâ lillâh, ve innâ ileyhi râciûn*” derse... (*Sümme yekûlü*) Bir de şu duayı okursa musibete uğrayan kişi:

(*Allâhümme ecirnî fî musibetî ve ahlif lî hayran minhâ*) “Allahım, beni musîbetimden dolayı mükâfatlandır.” Musîbete uğrayana, sabrettiği için büyük mükâfatlar var. “Ve bu musîbetimin arkasından, kaybımın, sıkıntımın üzüntümün arkasından daha hayırlısını bana halef olarak ihsan eyle... Yâni arkası hayır gelsin...” diye böyle dua ederse; (*illâ fuile zâlike bihî*) bu kula istediği ihsan olunur.” Yâni, musîbetinden dolayı büyük sevaplar yazılır kendisine; ve sonunda dünyada da güzel olayla taltif olunur, mükâfatlandırılır.

قَالَتُ أُمَّ سَلَمَةَ فَحَفِظْتُ ذَلِكَ مِنْهُ فَلَمَّا تُوَفِّيَ
أَبُو سَلَمَةَ اسْتَرْجَعْتُ وَقُلْتُ اللَّهُمَّ أَجِرْنِي فِي
مُصِيبَتِي وَاخْلُفْ لِي خَيْرًا مِنْهَا ثُمَّ رَجَعْتُ إِلَى
نَفْسِي فَقُلْتُ مِنْ أَيْنَ لِي خَيْرٌ مِنْ أَبِي سَلَمَةَ

(Kàlet ümmü selemeh) Ümmü Seleme RA diyor ki: (Fehafiztü zâlike minhü) “Kocamdan bu sözü duyunca, bu duaları hatırımda tuttum.”

(Felemmâ tüvüffiye ebû selemete) Kocası Ebû Seleme ileride vefat edince, çok üzülmüş. (İsterci'tü) “İnnâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn.” demiş. Kocası ölen bir hanımın, üzüntüsünü düşünün! (Ve kultü) Sonra demiş ki:

(A'llâhümme ecirnî fi musîbetî) “Yâ Rabbi, beni şu kocamın ölme musibetiyle karşılaştırdın. Sabrediyorum, sen beni bundan mükâfatlandır! (Ve ahlif lî hayran minhâ) Bu musibeti giderdikten sonra, yerine daha hayırlı bir şeyi başıma getir, yâni beni mükâfatlandır.” diye duayı yapmış. Çünkü öğrendiği hadiste böyle söylenmişti.

(Sümme raca'tü ilâ nefsi) Bu duayı yapmış, sonra da demiş ki: (Fekultü: Men eyne lî hayrun min ebû selemeh?) “Bana Ebû Seleme'den daha hayırlısı kim olabilir?” demiş. Demek ki kocası mübârek, çok iyi geçinmişler; çok sevdirmiş kendisini Ümm-ü Seleme'ye. Onun için, içinden kendi kendine “Ben böyle dua ettim ama, ondan hayırlısı ne olabilir?” demiş olduğunu anlatıyor.

فَلَمَّا انْقَضَتْ عِدَّتِي اسْتَأْذَنَ عَلَيَّ رَسُولُ اللَّهِ

صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ وَأَنَا أَدْبَعُ إِهَابًا لِي

فَغَسَلْتُ يَدَيَّ مِنَ الْقَرْظِ وَأَذِنْتُ لَهُ فَوَضَعْتُ

لَهُ وَسَادَةٌ أَدَمِ حَشْوُهَا لَيْفٌ فَقَعَدَ عَلَيْهَا
فَخَطَبَنِي إِلَى نَفْسِي فَلَمَّا فَرَغَ مِنْ مَقَالَتِهِ
قُلْتُ يَا رَسُولَ اللَّهِ مَا بِي أَنْ لَا تَكُونَ بِكَ
الرَّغْبَةُ وَلَكِنِّي امْرَأَةٌ فِي غَيْرَةٍ شَدِيدَةٍ
فَأَخَافُ أَنْ تَرَى مِنِّي شَيْئًا يُعَذِّبُنِي اللَّهُ بِهِ
وَأَنَا امْرَأَةٌ دَخَلْتُ فِي السِّنِّ وَأَنَا ذَاتُ عِيَالٍ

(Felemmâ inkadat iddetî) “Benim bu iddet zamanım geçince...” Biliyorsunuz bir hanımın kocası ölünce, iddeti vardır. Yâni kocasının ölümünden sonra, bir müddet bekler. Ona iddet deniliyor. “İddet bitince, *(iste’zene aleyye rasûlü’llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem, ve ene edbağü ihâben lî)* ben bir deriyi terbiye etmekle meşgulken, Rasûlüllah SAS ziyaretime geldi. *(Fegaseltü yedeyye mine’l-kuraz, ve ezintü lehû)* Ellerimi yıkadım, Rasûlüllah Efendimiz’in içeriye girmesi için, ‘Buyurun, girebilirsiniz!’ dedim.”

(Fevada’tü lehü visâdete edemin) Deriden bir yastık koymuş, altına, *(haşruhâ lîfun)* içi hurma lifiyle dolu. *(Fekaade aleyhâ)* Rasûlüllah SAS oturmuş, *(fehatabenî ilâ nefsi)* ve, “Senin kocan öldü, yalnız kalıyorsun; ben seni nikâhıma almak istiyorum!” diye arzusunu bildirmiş. *(Felemmâ ferağa min makâletihî)*

“Rasûlüllah bu evlilik teklifini söyleyince...” Çok büyük lütuf, çok büyük şeref, çok büyük ikram... (Kultü) Demiş ki:

(*Yâ rasûla'llâh, mâ bî en lâ yekûne bike'r-rağbetü*) “Benim sana karşı hürmetim, rahmetim, sevgim, saygım, meylim yok değil; var. Elbette çok şeref duyarım amma, (*ve lâkinnî imreetün fî gayretin şedîdetin*) ben kıskanç bir kadınıym. (*Feehâfü en terâ minnî şey'en yuazzibüniya'llâhu bihî*) Eşin olduğumdan dolayı bir hatalı iş yaparım da, Allah beni azaplandırır diye korkarım. (*Ve ene imreetün kad dehaltü fi's-sinni ve ene zâtü iyâlin*) Sonra ben öyle bir kadınıym ki, yaşlandım, yaşlı bir kadın oldum ve çoluk çocuk sahibiyim.” demiş.

Zâten Rasûlüllah Efendimiz, onun çoluk çocuğu olduğundan, yaşlı olduğundan, himaye etmek için istiyor. Efendimiz bu sözleri dinledikten sonra buyurmuş ki:

فَقَالَ أَمَا ذَكَرْتِ مِنَ الْغَيْرَةِ فَسَوْفَ يُذْهِبُهَا

اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ عَنْكَ وَأَمَّا مَا ذَكَرْتِ مِنَ السِّنِّ

فَقَدْ أَصَابَنِي مِثْلُ الَّذِي أَصَابَكَ وَأَمَّا

ذَكَرْتِ مِنَ الْعِيَالِ فَإِنَّمَا عِيَالُكَ عِيَالِي

(*E mâ zekerti mine'l-gayreti*) “Senin şu anlattığın, söylediğin kıskançlık duygun var ya, (*fesevfe yüzhibeha'llâhu azze ve celle anke*)

bu duyguyu Allah senden çekip alacaktır. Yâni Cenâb-ı Hak seni, sakın, kıskançlık duygusu olmayan bir hanım haline getirecektir.

(*Ve emmâ mâ zekerti mine's-sinni*) Sonra, yaş mazeretini de söyledin, yaşlı bir kadın oldum dedin; o sözüne gelince, (*fekad esàbeni mislü'llezî esàbeke*) ben de senin durumundayım. Sana gelen o yaşlılık bana da geldi, ben de yaşlıyım.

(*Ve emmâ mâ zekerti mine'l-iyâl*) Çoluk çocuğum çok dedin; (*feinnemâ iyâlûke iyâlî*) senin çocukların benim çocuklarım demektir.” dedi.

قَالَتْ فَقَدْ سَلَّمْتُ لِرَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ

وَسَلَّمَ فَقَالَتْ أُمُّ سَلَمَةَ بَعْدَ أَبْدَلَنِي اللَّهُ

بِأَبِي سَلَمَةَ خَيْرًا مِنْهُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ

عَلَيْهِ وَسَلَّمَ

(م. حم. عن أم سلمة)

(*Kàlet: Fekad sellemtü li-rasûli'llâh salla'llàhu aleyhi ve sellem*) Bunun üzerine Rasûlüllah'a: “Peki, tamam, emrin başım üstüne, teslim oldum, kabul ediyorum!” dedi.

(*Fekàlet ümmü selemete ba'düh*) Sonra, Ümmü Seleme bu olayı anlatırken demiş ki: (*Ebdeleniya'llàhu bi-ebî selemete hayran minhü: Rasûlü'llàh salla'llàhu aleyhi ve sellem*)

“Duada, ‘Bu musibetten sonra, bana daha hayırlı bir durum ihsan et!’ deniliyordu ya; ben de, ‘Ebû Seleme’den sonra, daha hayırlı kim olabilir?’ diye düşünmüştüm ya; bak duamı Cenâb-ı Hak kabul eyledi ve daha hayırlısı olan bir kimseyle, yâni Rasûlüllah’la evlenme şerefine beni erdirdi.” diyor.

Bu, *Sahîh-i Müslim*’de olan bir hadis-i şeriftir, başka kaynaklarda da vardır. Demek ki; istircâ dediğimiz, “*Innâ li’llâh, ve innâ ileyhi râciùn*” sözü, son derece sevaplı bir sözdür.

e. Musibete Sabır ve İstircâ

Bu konuyla ilgili bir başka rivayet, tefsir kitabında var. Onu da anlatalım, hatırdaki iyice kalsın. Ebû Sinan diyor ki:⁶

دَفَنْتُ ابْنًا لِي وَإِنِّي لَفِي الْقَبْرِ إِذْ أَخَذَ بِيَدَيَّ
أَبُو طَلْحَةَ يَعْنِي الْخَوْلَانِي فَأَخْرَجَنِي فَقَالَ لِي
أَلَا أَبَشِّرُكَ قُلْتُ بَلَى قَالَ حَدَّثَنِي الصَّحَّاحُ
بْنُ عَبْدِ الرَّحْمَنِ بْنِ عَازِبٍ عَنْ أَبِي مُوسَى
قَالَ قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ
قَالَ اللَّهُ تَعَالَى يَا مَلِكُ الْمَوْتِ قَبَضْتَ وَلَدَ

⁶ Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.IV, s.415, no:19740; Abd ibn-i Humejd, *Müsned*, c.I, s.194, no:551, Ebû Sinan Rh.A’ten.

عَبْدِي قَبِضَتْ قُرَّةَ عَيْنِهِ وَثَمَرَةَ فُؤَادِهِ قَالَ
نَعَمْ قَالَ فَمَا قَالَ قَالَ حَمْدَكَ وَاسْتَرْجَعَ قَالَ
ابْنُوا لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَسَمُّوهُ بَيْتَ الْحَمْدِ

(حم. عن أبي سنان)

(Defentü ibnen lî) “Bir çocuğum vefat etti, onu mezara gömdüm. (Feinnî lefi’l-kabri) Daha kabirden çıkmamıştım; çocuğu gömdüm, kabrin içindeydim. (İz ehaze bi-yedihi ebû talhah, ya’nî el-havlânî) O esnada, Ebû Talha el-Havlânî elimi tuttu, (feahraceni) beni mezardan çıkarttı, (ve kâle lî) ve bana dedi ki: (Elâ nübeşşiruke) ‘Sana ben bir müjde vereyim mi?’ (Kultü: Belâ) ‘Evet, tabii, ver!’ dedim.” diyor.

O da müjde olarak demiş ki: (Haddeseni’d-dahhâkü’bnü abdu’r-rahmâni’bni âzib, an ebî mûsâ, kâle: Kâle rasûlü’llâh salla’llâhu aleyhi ve sellem) Filanca râvîden duydum ki, Rasûlüllah SAS şöyle buyurmuş:

(Kâle’llâhu teâlâ) Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurur ki: (Yâ meleke’l-mevt!) “Ey ölüm meleği, ey Azrâil! (Kabadte veled e abdî) Kulumun oğlunun, yavrusunun mu ruhunu kabz ettin, öldürdün, canını aldın? (Kabadte kurrete aynihî) Gözünün şenliğini mi aldın? (Semerete fuâdihî) Gönlünün meyvasını mı aldın?..”

(Kàle: Neam) Melekü'l-mevt de: “Evet yâ Rabbi, emrin üzere öyle yaptım.”

(Kàle: Femâ kàle?) “Ne dedi?”

(Kàle hamideke ve'stercia) “Hamd etti yâ Rabbi sana! İstifini bozmadı, sana kulluğunda bir edepsizliğe sapmadı, itiraza geçmedi; yine hamd etti.”

Biliyorsunuz, her halde Allah'a hamd edilir. Yâni musibetli, üzüntülü halde de hamd edilir, sevinçli halde Allah'a şükredilir. Yâni Allah, bir yerden bir ikram gönderdi, geldi, aldın; “Çok şükür Yâ Rabbi!” dersin. Ama (*El-hamdü li'llâhi alâ külli hâl*), yâni her halde Allah'a hamd edilir. İşte bunun da çocuğu ölmüş, hamd Allah'ındır diyor. Hamd alemlerin Rabbine aittir. Yâni şükürden, hamdin biraz farklı tarafı var.

(*Ve'stercia*) “*Innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn* dedi, hamd etti.” (Kàle) Allah-u Teâlâ Hazretleri meleklerle buyurur ki:

(*Übnû lehû beyten fi'l-cenneh*) “Onun için cennette bir köşk bina edin, (*ve semmûhü beyte'l-hamd*) ve ona Hamd Evi adını verin!” diye emreder.

Demin okuduğumuz hadis-i şerifin, artık kimin başından geçtiğine dair isimleriyle tekrar ifadesi olmuş oluyor. Tabii bu müjde... Çocuğu ölen Ebû Sinan'ı teselli etmiş oluyor ve “Sen de böyle (*Innâ li'llâhi ve innâ ileyhi râciûn*) dersen, sabredersen, Allah da sana cennette bir köşk bina edecek!” diye müjdelemiş oluyor.

İşte sabredenler, kendilerine böyle bir musibet geldiği zaman, “*Innâ li’llâhi ve innâ ileyhi râciûn*” derler, istircâ ederler. Artık bunu öğrendiniz. Siz de başınıza üzücü olaylar gelirse hayatın akışı içinde, kaderin cilvesi olarak, imtihan olarak; bu sözü söyleyeceksiniz, bu teslimiyeti göstereceksiniz, bu rıza makamını kazanacaksınız.

f. Sabredenlerin Mükâfâtı

أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِنْ رَبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ
وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

(البقرة: ١٥٧)

(*Ülâike aleyhim salevâtün min rabbihim ve rahmeh*) “İşte onların üzerine Rablerinden salevât ve rahmet vardır.” Yâni Allah’ın salevâtı ve rahmeti onların üzerine olacaktır, demek. (*Ve ülâike hümü’l-mühtedûn*) “Ve işte onlar asıl hidayet üzere olanların, dosdoğru gidenlerin, eğri büğrü yolda değil, tam sağlam yolda gidenlerin ta kendileridir.” (Bakara, 2/157) diye medhediyor.

Şimdi onların üzerine Allah’ın salevâtı vardır, salâtları vardır ve rahmeti vardır. Salevât ne demek? *Salevât*, İbn-i Abbas RA’dan rivayet edildiğine göre, (*mağfiretun min rabbihim*) Rablerinden mağfiret demektir. “Salevât vardır onların üzerinde” ne demek?.. Salevât, bütün günahlarının affolunması mânâsına, bir geniş mağfiret oluyor.

Niye *salât* denmedi de, *salâten* ve *rahmeten* denmedi de, *salevât* çoğul geldi; bu ne demek?.. Yâni, mağfiretten sonra mağfiret, peş peşe mağfiret, tekrar tekrar mağfiret, yâni tamamen mağfiret... Onun için çoğul geldi.

Tabii, bu *salât* kelimesi teveccüh kökünden geliyor, yâni yönelmek. Cenâb-ı Hakk'ın teveccühü oluyor. Teveccühü de mağfiret şeklinde, günahların affedilmesi şeklinde tecellî ediyor.

İbn-i Kesir'de de: (*Salavâtün min rabbihim*)'den maksat (*senâun mina'llâhi aleyhim*) diye tercih eylemiş, izah eylemiş. Yâni, Cenâb-ı Hak'tan onlara, "Aferin, ne kadar güzel, kulum imtihânı başardı. Ne güzel bir tavır takındı, ne güzel söz söyledi." mânâsına *senâ* vardır.

Saîd ibn-i Cübeyr'in tefsirine göre de, (*emenetüm mine'l-azâb*) azabdan emniyette olmak, azaba uğramamak vardır. Yâni, günahların affolması gibi bir mânâ oluyor yine.

(*Ve rahmetün*) "Ve Cenâb-ı Hakk'ın rahmeti, onlara... Allah onlara mağfiretini ve rahmetini ihsan edecek." Bir kulun Cenâb-ı Hakk'ın rahmetine ermesi ne demek?.. Dünyada ve âhirette gözlerin görmediği nice nice nimetlere, nice nice lütuflara erecek demektir o.

(*Ve ülâike hümü'l-mühtedûn*) "İşte asıl hidayet üzere bulunanlar da onlardır. Yâni doğru hareket tarzı odur." Aksi; sırât-ı müstakîmden, hidâyet yolundan ayrı, aykırı bir davranış olurdu. Böyle davranmasalardı, böyle düşünmeselerdi, böyle sözler, dualar

etmeselerdi Cenâb-ı Hakk'a; yanlışı olurdu. İşte hidâyet üzere olanlar bunlardır diye, Cenâb-ı Hak onların tavrının güzel olduğunu beyan buyuruyor.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nden dileriz ki; cümlenize, cümlemize Rabbimiz Tebâreke ve Teâlâ Hazretleri hem dünyada, hem âhirette hayırlar versin.

رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ

حَسَنَةً وَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

(البقرة: ٢٠١)

(*Rabbenâ âtinâ fi'd-dünyâ haseneten ve fi'l-âhireti haseneten ve kınâ azâbe'n-nâr*)
[Rabbimiz, bize dünyada da iyilik ver, ahirette de iyilik ver; bizi cehennem azabından koru!]
(Bakara, 2/201)

Hem dünyada hayırlar isteriz, hem ahirette. Çünkü sahabeden bazıları şöyle dua etmişler:

“—Yâ Rabbi belâ, musibet, üzüntü, elem, keder ne vereceksen, bana dünyada ver; ahirette rahat edeyim!” demişler.

Yanlışı! Böyle diyenlerin doğru bir seçim yapmadıklarını, çünkü Cenâb-ı Hakk'ın rahmetinin çok engin olduğunu bildiriyor Peygamber Efendimiz.

Dünyada da iyilik iste; verir, eksilmez hazinesinden... Ahirette de iyilik iste; onu da verir. Kul Allah'ın kulu olduğuna göre, her şey

ondan olduğuna göre, dua etmek de ibadet olduğuna göre, Cenâb-ı Hakk'ın da hazineleri sonsuz olduğuna göre ve dua edilmesini sevdiğine göre:

أَدْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ

(المؤمن: ٦٠)

(*Ud'unî estecib leküm*) “Bana dua edin, ben duanıza icâbet edeceğim, istediğinizi vereceğim!” (Mü'min, 40/60) diye de vaad buyurduğuna göre, vaadinden de hulfü olmadığına göre; elbette hem dünyada, hem ahirette iyilik isteriz, isteyeceğiz ve isteyiniz! Hem kendinize, hem yakınlarınıza, sevdiklerinize, hem dünya, hem âhîret iyiliklerini isteyiniz!

Amma kaderin cilvesi olarak da, başınıza üzücü bir şey gelebilir. Elbette gelecek, çünkü ölüm var, ölümsüz değil hayat... Ölüm acı bir şeydir. Çocuğu ölse, kalbinden bir parça kopmuş gibi olur. İşi bozulsa, zarar etse, hastalansa; bunların hepsi zor şeyler. Ama zorluklara göğüs germek mü'minin, mertliğin şânıdır, hâlidir. Mü'min böyle merdâne hareket eder, sağlam durur.

Cenâb-ı Hak'tan afiyet isteyin, isteyelim, istemeliyiz! Ama musibet gelince de, sabretmeliyiz. Sabredenlere çünkü Cenâb-ı Hakk'ın mağfiret arkasından mağfireti, peş peşe mağfireti vardır ve rahmeti vardır.

Rahmet-i Rahmân'a erecekler, mağfiretine mazhar olacaklar, dünya ve ahiretleri mâmur olacak, ahirette cennetle cemâliyle müşerref olacaklar. Hidâyet üzere olmak ne güzel!

Sabır öğrenin!.. Sabır hem kendiniz öğrenin aziz ve sevgili dinleyiciler ve izleyiciler; hem de çoluk çocuğunuza sabır denilen şeyi öğretmek için, “Bu sabır nasıl öğretiriz?” diye düşünün taşının!

Şimdi çocuğu meselâ sabah namazına getireceksiniz:

“—Evlâdım, hadi canım kalk, bak ezan okunuyor; sabah namazına gidelim, sevap kazanalım!”

Çocuk kalkamıyor, kalksa uykusuzluğa dayanamıyor, gözlerini oğuşturuyor, kenara yığılıyor, tekrar yatıyor. Neden?.. Uykuya sabır öğrenememiş. Ama eğer sen onu küçükten yetiştirirsen, öğrenir.

Hani, rahmetli Halamızın Medine'deki hikâyesini hep anlatırım vaazlarımda. Teheccüd ezanı okunurken, evin hanımı gitmiş, bebeği beşikten uyandırmış. Hala da sormuş:

“—Niye uyandırırıyorsun bu çocukcağızı?”

“—Ezan okunuyor, teheccüd ezanı...”

“—Çocuk, altında bez var, daha küçük, beşikte, yâni ne olacak?..” deyince;

“—Olsun, kocam bu vakitte uyandırmamı istiyor, uyandırmazsam kızar.” demiş.

Peki kocası niye o vakitte uyandırıyor bebeği?.. Çocuk o saatte uyanmaya alıştı mı, vücut ona göre alıştı mı, artık teheccüde kalkmakta zorlanmaz.

Şimdi kendi kendinize sorun: Uykunuzu bölüp teheccüde kalkabiliyor musunuz? Uykusuzluğa sabredebiliyor musunuz? Veyahut daha başka namaza, niyaza devama; veyahut Allah yolunda bir meşakkatli durum olduğu zaman sabredebiliyor musunuz?.. Edemiyorsunuz.

Edemiyorsanız, demek ki sabır eğitimi eksik olmuş.

Bunu düşünerek, çoluk çocuğumuzu açlığa karşı, susuzluğa karşı, yorgunluğa karşı, uykusuzluğa karşı alıştıırarak, biraz onu da öğretmeliyiz. Yâni, çikolata almayı öğretip, oyuncaklarla odaları doldurup, gönlünü şen etmeyi öğrettiğimiz gibi, sabretmeyi de öğretmeliyiz.

Şimdi burada, bizim kardeşlerimize ben söyledim, Allah razı olsun, onlar da çalışmalarını ilerlettiler; bir izci takımı kuruyoruz burada... Kurdular, açılışını yaptılar.

Tabii bizim kendimize göre kıyafetimiz var, müslüman olduğumuz için. “Ama biraz dağda, bayırda yürümeyi, asta üste muameleyi öğrensin... İntizamı, düzeni öğrensin, çalışmayı öğrensin, yardımı öğrensin...” diye böyle bir şeye girdik. İzci birliğimizi Melbourn’da arkadaşlar kurdular.

Ben de Melbourn'a gidince önümüzdeki günlerde, göreceğim; ikinci bir açılış merasimi yapacağız inşâallah... Türkiye'de de çocuklarımızı biraz yetiştirmeliyiz.

Biz sabah namazına gidiyoruz arkadaşlarla, bakıyorum sabahın köründe, yâni etraf iyi görünmüyor, karanlık vakitte, idman için, vücudu sağlıklı olacak diye, bisiklete binmiş, تنها yolda, karanlık yolda gidiyor. Ormanın içinde kadın yürüyor... Yâni, “Yürürsem ayaklarım kuvvetlenecek, ciğerim kuvvetlenecek temiz havada...” diye yapıyorlar bunları. Yâni kendilerini meşakkate alıştıyorlar.

Bu meşakkate alışmak, İslâm'da bir eğitim işidir. Bunun öğretilmesi lâzım ve bu okuduğumuz ayetlerde bunlara işaret var. Onun için, siz de çocuklarınızı şükre de alıştırmın, sabra da alıştırmın! Nimetleri verdiği zaman şükretsin, teşekkür etsin, memnun olsun, sevinsin, yüzü gülsün! Amma yorucu, üzücü, sıkıntılı, acı, elem verici bir şey olduğu zaman da, sabretsin!..

Bizim dışı bir kardeşimize gitmişim ben. Yâni, sözü çok da uzatmak istemiyorum ama, güzel bir misal. O anlattı. Bir hanımefendi kız çocuğuyla gelmiş dışıye... Tabii çocuk dışıde dışı acıyacak diye korkuyor. Zaten dışı ağrıyor. Koltuğa oturacak.

“—Anne korkuyorum, acır mı?” demiş. Dikkat ettim, annesi demiş ki:

“–Evet evlâdım, acır ama bunun olması lâzım! Acıyor ama, bunu yaptığımız zaman diş tedavi olmuş olacak, ondan sonra acı olmayacak. Şu anda biraz çekeceksin, sabret evlâdım!” demiş.

“–Peki anneciğim!” demiş kız.

Acıdığı halde, gayet güzel durmuş ve dişinin tedavisini yaptırmışlar.

İşte bak, bu bir eğitim. Çocuğa, “Hiç bir şey olmayacak, bak, otur, bilmem ne...” filan diyorlar. Ondan sonra acıyınca da, çocuk basıyor feryadı. Feryâd u figan, bağırma, çağırma acıyı azaltmıyor, sadece ortalığı velveleye vermiş oluyor. Yanlış bir şey... Çocuğumuzu güzel eğitmeye çalışalım!..

Allah-u Teâlâ Hazretleri çocuklarımızı güzel yetiştirmeyi nasib eylesin... Güzel günlerini görmemizi nasib etsin... Onlarla bizleri, sevdiklerimizi hep beraber cennetiyle, cemaliyle müşerref eylesin...

Aziz ve sevgili izleyiciler ve dinleyiciler!
Es-selâmü aleyküm ve rahmetu’llâhi ve berekâtühû!..

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

02. 05. 2000 - AVUSTRALYA

[Bütün TEFSİR DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

SERVER
Kürsü